

Forslag til planprogram

Regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet (RPAK)

Foto: Greenstat. Engene solkraftverk i Larvik kommune. Vestfolds første bakkemonterte solkraftverk som settes i drift første kvartal 2025.

Innhold

1.	Bakgrunn og behovet for planen.....	2
1.1.	Formål	2
1.2.	Hvorfor trenger vi en regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet?	2
1.3.	Utfordringer og muligheter innen energi i Vestfold	3
1.4.	Næringslivet i Vestfold i dag	4
2.	Føringer for planarbeidet	4
2.1.	Internasjonale rammer	4
2.2.	Statlige føringer.....	5
2.3.	Regionale føringer.....	7
2.4.	Kommunale føringer	9
3.	Planens innhold og kunnskapsbehov	9
4.	Planprosess – Organisering, medvirkning og fremdrift.....	13
4.1.	Organisering av planarbeidet.....	13
4.2.	Medvirkning	14
4.3.	Fremdrift	16
5.	Planens konsekvenser	17

1. Bakgrunn og behovet for planen

1.1. Formål

Planarbeidet skal undersøke mulighetene for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser innen areal- og kraftkrevende virksomheter og potensialet for ny fornybar energiproduksjon i Vestfold. Samtidig skal hensyn til miljø, natur og klima ivaretas. Dette skal oppnås ved å se nærings- og industriutvikling, arealbruk, fornybar energiproduksjon, kapasitet i kraftnettet og tilgang på riktig kompetanse i sammenheng. Det vil også være viktig å se på mulighetene for å opprette klynger, som kan bidra til samarbeid, innovasjon, effektiv ressursbruk og dermed økt konkurranseevne. Arbeidet med denne planen bidrar til flere av hovedmålene i Vestfoldplanen, men vil ha særlig fokus på målene om å fremme bærekraftig verdiskaping, øke energiforsyningen og løse fylkets klimautfordringer.

1.2. Hvorfor trenger vi en regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet?

Næringsvirksomhet som har behov for store areal og mye kraft forventes å ha et stort vekstpotensial i fremtiden. Eksempler på areal- og kraftkrevende virksomheter inkluderer blant annet hydrogenproduksjon, batteriteknologi, karbonhåndtering, bioøkonomi, datasenter og kunstig intelligens (Regjeringens veikart 2.0 Grønt industriløft 2023). Med rask teknologisk utvikling og kunstig intelligens, vil det også dukke opp muligheter innen stadig nye typer virksomhet. Det vil være behov for areal og kraft til vekst og omstilling av eksisterende næringsliv og til å etablere nye grønne virksomheter. Dette er nødvendig for å elektrifisere og digitalisere samfunnet, som er forutsetninger for å nå klimamål, samt sikre konkurransekraft og verdiskaping i fremtiden.

Samtidig er også fornybar energiproduksjon i seg selv relativt arealkrevende, men også nødvendig for å omstille næringslivet, støtte opp under ny teknologi og for at samfunnet skal nå fremtidige klimamål. Det kreves også arealer til å bygge ut kraftnettet. På den ene siden skaper dette muligheter i form av ny verdiskaping, grønn omstilling og nye arbeidsplasser. På den andre siden vil behovet for store arealer og mye kraft komme i konflikt med andre viktige samfunns mål og interesser, som bevaring av natur, friluftsområder, matjord, karbonrike areal, kulturarv og arbeidet med å redde Oslofjorden.

På samme tid som denne planen skal utformes, er verden på vei inn i en ny geopolitisk sikkerhetssituasjon. I et beredskapsperspektiv er det nå viktigere enn noen gang å sikre lokal energiproduksjon, å styrke kraftnettet og satse på forsvarsindustri, som også er areal- og kraftkrevende.

Problemstillingene i denne planen er kanskje særlig aktuelle i Vestfold, som er et relativt lite fylke med press på arealene, lav kraftproduksjon og begrenset kapasitet i kraftnettet. Derfor er det behov for å gjennomføre et planarbeid, for å avgjøre hvilke ambisjoner, mål og føringer som Vestfold skal ha for denne typen virksomhet.

1.3. utfordringer og muligheter innen energi i Vestfold

Tilgang på tilstrekkelig med fornybar energi til konkurransedyktig pris er en forutsetning for økt verdiskaping og klimatiltak. Det er behov for energi til utvidelse av eksisterende og etablering av nye grønne virksomheter, teknologisk utvikling og til å erstatte fossil energi. Tilgang på energi er altså et premiss for sunn økonomisk vekst. Høy fornybar energiproduksjon og lave kraftpriser har lenge vært konkurransefortrinn for norske virksomheter. Energisituasjonen i Norge er imidlertid i endring, siden etterspørselen etter kraft øker langt mer enn produksjonen og overføringskapasiteten.

Vestfold er i dag et fylke med lav kraftproduksjon og begrenset kapasitet i kraftnettet. All tilgjengelig og planlagt nettkapasitet over 5 MW (1 MW = 1000 kW) er foreløpig reservert frem til 2035. Dette betyr i praksis at kraftkrevende virksomheter som ønsker å utvide eller etablere seg i fylket, må stille seg i kø for tilknytning. Det samme gjelder for klimatiltak som krever mye kraft.

Samtidig advarer NVE (Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023), Energikommisjonen (NOU 2023:3) og LO og NHO (Kraftløftet 2023) om at vi styrer mot et mulig kraftunderskudd i Norge i 2030. Altså at forbruket av kraft kan bli større enn produksjonen. Et kraftunderskudd kan gi varig høyere kraftpriser, og dermed utfordre konkurranse- og omstillingsevnen til næringslivet. NVE påpeker imidlertid i sine langsiktige analyser at kraftproduksjonen vil øke og kraftbalansen bedre seg fra 2030 og frem til 2040. I tillegg påpekte Statnett i sin kortsiktige markedsanalyse for 2024-2029, at «kraftkrisen» i Europa og Norge har bedret seg siden 2022, på grunn av lavere og forskjøvet vekst i etterspørsel etter kraft i årene fremover. Det er imidlertid fortsatt forventet en vesentlig større økning i forbruk enn produksjon av kraft frem til 2035. For å bedre energisituasjonen frem til den tid må fornybar energiproduksjon økes, energibruk effektiviseres og alternative energikilder, som kan avlaste kraftnettet, tas i bruk.

Energisituasjonen byr imidlertid også på muligheter. Vestfold har gode forutsetninger for produksjon av solenergi, både på tak og bakkenivå. Dette skyldes et flatt landskap med relativt mange soltimer i løpet av året, sammenlignet med andre landsdeler. De siste årene har det vært stor interesse for å etablere bakkemonterte solkraftverk i fylket. Solkraft bidrar til verdiskaping i seg selv og til å øke den lokale fornybare kraftproduksjonen i fylket.

Bakkemontert solkraft er imidlertid arealkrevende, noe som er utfordrende i et fylke med knappe og verdifulle arealer. Vestfold har blant annet noen av landets beste jordbruksarealer, kyst- og skogsområder med høyt naturmangfold som er viktige for friluftsliv og verdifulle kulturlandskap. Behovet for fornybar energi må derfor balanseres med andre viktige samfunnshensyn, for å sikre bærekraft i flere dimensjoner på lang sikt. Et av formålene med denne planen er å gi kunnskap om potensialet til fornybar energi i fylket og identifisere arealer som kan være egnet til fornybar energiproduksjon, som ikke har for store negative samfunnskonsekvenser.

I Vestfold er det også gode muligheter for å øke produksjon og bruk av alternative energikilder, som kan avlaste nettet og redusere etterspørsel etter kraft. Det finnes blant annet allerede en hel sirkulær verdikjede for biogass knyttet til Den Magiske Fabrikken.

Planarbeidet tar sikte på å utforske potensialet for å utvide bruken av biogass i nye virksomheter. Samtidig er mye av befolkningen konsentrert i byer og tettsteder, som gir gode muligheter for bruk av fjern- og nærvarme. I et fylke med lite areal kan det også være fornuftig å utarbeide et kunnskapsgrunnlag om kjernekraft, som på lengre sikt kan gi høy og stabil kraftproduksjon på et relativt lite område.

1.4. Næringslivet i Vestfold

Vestfold har et bredt og variert næringsliv, og skiller seg ut fra andre fylker ved at det ikke er konsentrert om noen få dominerende bransjer. Som følge av en relativt liten andel av bedrifter i høyverdiskapende bransjer, har Vestfold noe lavere verdiskaping sammenlignet med landsgjennomsnittet. En betydelig del av verdiskapingen skjer innen næringsmiddelindustrien og høyteknologisk industri. Næringsmiddelindustrien er den største industrigrenen målt i antall ansatte, mens varehandel, helse- og omsorgstjenester, samt bygg og anlegg, også har betydelig økonomisk aktivitet.

Vestfold, i likhet med andre fylker, har et stort behov for å utvikle et næringsliv med høy verdiskaping og et mangfold av framtidsrettede arbeidsplasser. Industrien i Vestfold er ikke karakterisert som spesielt kraftkrevende, men økte energipriser og behovet for elektrifisering vil påvirke produksjonsprosessene i alle sektorer. I tillegg står næringslivet overfor utfordringer knyttet til krav om reduserte utslipp og økt konkurranse om tilgjengelig kraft.

Vestfold er fylket med minst areal i Norge utenom Oslo, og har nesten like stor befolkningsskonsentrasjon som Akershus. Vestfold er altså et lite fylke, som er tett befolket. Fylket har også landets høyeste andel dyrket areal, med høy verdi for matsikkerheten i Norge. Derfor kan arealbruk være særlig utfordrende her, og en større andel av ønskede arealbeslag bli oppfattet som arealkrevende, sammenlignet med andre landsdeler.

Som en del av kunnskapsgrunnlaget for den regionale planen, er det viktig å avklare hvilke bransjer og bedrifter som kan se Vestfold som attraktive, samt hvilke faktorer som ligger til grunn for dette og hvilke areal- og kraftbehov som må forventes. Hensikten er å legge et faglig fundament for de politiske beslutningene som planen skal bidra til.

2. Føringer for planarbeidet

2.1. Internasjonale rammer

Under klimatoppmøtet COP28 ble verdens land enige om å fortsatt arbeide for målet om å begrense global oppvarming til 1,5 grader. Dette betyr dype, raske og vedvarende reduksjoner i globale klimagassutslipp på minst 43 % innen 2030, 60 % innen 2035 og netto null innen 2050. Landene ble også enige om omstilling vekk fra fossil energi, tredobling av kapasiteten for fornybar energi og dobling av takten av energieffektivisering innen 2030.

Norge har flere internasjonale forpliktelser som er knyttet til bærekraftmålene. Først og fremst er vi forpliktet, gjennom Parisavtalen og Klimaloven, til å redusere klimagassutslipp med minst 50-55 % i 2030 og 90-95 %, sammenlignet med 1990. Norge har også signert den

internasjonale naturavtalen, som blant annet innebærer å verne 30 % av naturen og restaurere 30 % av ødelagt natur innen 2030.

EU har satt ambisiøse mål for å fremme en bærekraftig utvikling og redusere klimagassutslippene, i tråd med Parisavtalens mål om å begrense global oppvarming. Gjennom den grønne avtalen (European Green Deal) har EU forpliktet seg til å bli klimanøytral innen 2050, med delmål om å redusere utslippene med minst 55% innen 2030 sammenlignet med 1990-nivåene. Fornybar energi spiller en sentral rolle i denne strategien, med mål om at minst 40% av energiforbruket skal komme fra fornybare kilder innen 2030. I tillegg til klima- og energiambisjonene, prioriterer EU utviklingen av en grønn industri ved å støtte innovasjon, investeringer og bærekraftige arbeidsplasser, samt å styrke energiforsyningen for å muliggjøre det grønne skiftet. Fra 2025 er også konkurransekraft satt som viktigste punkt på dagsordenen til EU de neste årene.

EUs taksonomi står helt sentralt i arbeidet med bærekraft i Europa. Dette er et klassifiseringssystem for økonomisk bærekraft med tydelige standarder og merkeordninger for «grønne» investeringer og produkter. EUs politikk på dette området kan ha store konsekvenser for Vestfold. Fremtidens næringsliv i regionen er nødt til å levere på den grønne omstilling for å fortsatt være relevant på det Europeiske markedet. Vestfold har imidlertid gode forutsetninger for å utvikle og omstille næringslivet i tråd med internasjonale rammer og etablere produksjon av ny fornybar solenergi.

2.2. Statlige føringer

Under nevnes noen av de viktigste nasjonale og regionale føringene for planarbeidet. Listen er ikke uttømmende og vil bli oppdatert underveis i planarbeidet.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023-2027): Plan- og bygningsloven forutsetter at regionale planer tar utgangspunkt i nasjonale forventninger, fastsatt av regjeringen hvert 4 år. De nasjonale forventningene fra 2023 vektlegger en bærekraftig utvikling, med fokus på samordnet areal- og transportplanlegging, reduserte klimagassutslipp og styrket klimatilpasning. Det er fokus på å legge til rette for bærekraftig verdiskaping, som ikke bare fokuserer på økonomisk gevinst, men også på ansvarlig ressursforvaltning som ivaretar miljø, natur og samfunn. Det forventes også økt samarbeid mellom forvaltningsnivåene for å utvikle robuste og fremtidsrettede samfunn.

Veikart 2.0: Grønt Industriløft (2023): Regjeringens strategi for å styrke konkurranseevnen til norsk industri gjennom grønn omstilling og bærekraftig utvikling. Planen fokuserer på å utvikle grønn industri, fremme innovasjon, skape attraktive arbeidsplasser, øke eksport og redusere klimagassutslipp. Dette innebærer blant annet satsing på fornybar energi, elektrifisering av industri og økt ressursutnyttelse. Veikartet legger også vekt på viktigheten av samarbeid mellom offentlig og privat sektor, for å realisere ambisiøse klimamål og sikre kompetanseheving og forskning innenfor grønne teknologier. Målet er å gjøre Norge til en ledende nasjon innen bærekraftig industri.

Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser (2020—2021): Regjeringens strategi for å legge til rette for bærekraftig utvikling og høy verdiskaping fra

Norges energiresurser. Målet med strategien er å sikre at Norge kan dra nytte av sine rike energiresurser på en måte som bidrar til økonomisk vekst, samtidig som landets klimaforpliktelser og bærekraftsmål ivaretas. Strategien skal bidra til økt produktivitet og effektivitet i energisektoren gjennom teknologisk utvikling og smartere løsninger, og til å skape nye grønne arbeidsplasser. Det legges vekt på viktigheten av å ta hensyn til regionale forhold og behov når en utvikler energiløsninger.

Regjeringens datasenterstrategi (2021, under revisjon): Fokuserer på å utvikle en konkurransedyktig og bærekraftig sektor for datasenter og databasert næringsliv i Norge. Strategien tar sikte på å tiltrekke investeringer gjennom gode rammebetingelser, samt prioritere miljøvennlige løsninger som reduserer klimagassutslipp. Det legges vekt på å sikre stabil energiforsyning, tilgjengelig infrastruktur og å fremme grønne teknologier og sirkulær økonomi.

Handlingsplan for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi (2023): Har som mål å redusere energiforbruk og øke energieffektiviteten i alle deler av norsk økonomi, for å bidra til robuste energisystem og redusere behovet for å ta i bruk nye områder til energiproduksjon og transport av energi. Målsetting om 30 % forbedring i energiintensitet (energienhet/BNP) og utrede konsekvensene av 10 TWh redusert strømbruk i bygningsmassen i 2030, sammenlignet med 2015. Legger vekt på at effektiv bruk av energi og reduserte utslipp er forutsetninger for å beholde konkurranseevne i næringsliv og industri. Tiltak inkluderer blant annet å støtte industrien i arbeidet med energikartlegging og utvikling av energieffektiv teknologi, samt tilskuddsordninger for næringsliv og husholdninger gjennom Enova.

Nasjonal jordvernpolitikk: I ny Nasjonal jordvernstrategi fra 2023 er det satt strengere nasjonale krav til jordvern. I 'Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027' fremheves det at fylkeskommuner og kommuner skal bidra til å styrke jordvernet om redusert omdisponering av matjord i tråd med ny nasjonal jordvernstrategi, og bidra til at driften av jordbruksarealene opprettholdes (forventning nr. 68). Dette betyr at jordvern vil vektes tungt i konkrete utbyggingssaker.

Nasjonal klima- og naturpolitikk: Norge har mål om å redusere klimagassutslipp med minst 55 % i 2030 og 90-95% i 2050, sammenlignet med 1990. Målene er forankret i Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. Norge skal melde inn nytt klimamål til FN for 2035, og regjeringens innspill var på høring frem til 01.01.2025. Det vil også legges frem ny stortingsmelding om klima våren 2025 for perioden frem til 2035. For å hindre ytterligere tap av naturmangfold, har Norge signert den internasjonale naturavtalen, som innebærer å verne 30 % av naturen og restaurere 30 % av ødelagt natur innen 2030. Naturavtalen ble fulgt opp høsten 2024 med Stortingsmelding om «Bærekraftig bruk og bevaring av natur» (Meld. St. 35), som legger særlig vekt på at arealforvaltningen skal bidra til å redusere tap av naturmangfold. Dette skal oppnås blant annet gjennom transformasjon, ombruk og fortettinga av allerede utbygde områder.

Statlige planretningslinjer for klima og energi (2024): Formålet er å sikre at klima vektlegges i planleggingen og bidra til oppnåelse av Norges nasjonale klimamål, forsyningssikkerhet for energi, bevaring av naturmangfold og klimatilpasning. I vedtatt versjon fra 2024 legges det

særlig vekt på at fylkeskommunen og kommunene skal samarbeide om klima- og energispørsmål og at fylkeskommunen skal bistå med å finne gode lokale og regionale løsninger. Til denne planen er følgende nye formuleringer særlig relevant: Fylkeskommunen skal sette konkrete energimål, reduksjon av klimagassutslipp skal vektlegges i arealplanleggingen og omdisponering og nedbygging av karbonrike areal, som myr, våtmark og skog, skal unngås så langt som mulig. Alternative arealer skal vurderes og konsekvenser belyses. Kommunene bør legge til rette for fornybar energiproduksjon, og ved større utbyggingsprosjekter skal det vurderes om fornybar energi kan produseres på området. Kommunene skal også se på mulighetene for å utnytte lokale varme- og kjølekilder, inkludert overskuddsvarme.

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (2024): Formålet er å sikre en samordnet og bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging og bidra til mer effektive planprosesser. Det legges vekt på regional og kommunal planlegging som virkemidler for å nå bærekraftsmålene og Norges internasjonale forpliktelser og nasjonale mål på natur-, klima- og miljøområdet. Planleggingen skal bidra til næringsutvikling og verdiskaping, men samtidig redusere klimagassutslipp og tap av dyrket mark, natur, friluftsområder og karbonrike areal. Det legges vekt på å utvikle gode regionale løsninger. Til denne planen er følgende formuleringer særlig relevant: Det skal tas hensyn til nærings- og industrivirksomheters arealbehov og ved etablering av kraftkrevende næring og industri, skal mulighetene for energiforsyning vurderes. Det skal tas hensyn til viktige arealer for friluftsliv, natur og karbonrike areal, og muligheten for å bygge innenfor eller i tilknytning til eksisterende byggeområder skal kartlegges og utnyttes før det vurderes å ta i bruk områder avsatt til landbruk, natur, friluft og grøntområder. Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter bør samarbeide for å legge til rette for tilstrekkelige arealer til fornybar kraftproduksjon, kraftledninger og samfunnskritisk digital infrastruktur. I arealforvaltningen skal særlig samfunnsnyttige formål, som de nevnte formålene, vektes tungt ved konflikter mellom utbyggingsformål.

2.3. Regionale føringer

Vestfoldplanen (Regional planstrategi 2024-2028)

Planstrategien beskriver status i samfunnsutviklingen og hovedutfordringene i Vestfold. Vestfoldplanen gir retning for samfunnsutviklingen og forklarer hvordan ulike utfordringer og oppgaver skal løses på et overordnet nivå. Tre fylkesmål er satt i planstrategien, etter prioritert rekkefølge:

1. Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse
2. Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping
3. Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima

Prioriteringen innebærer at noen temaer vil ha særlig fokus i valgperioden. Dette betyr ikke at de øverste alltid vil veie tyngst ved beslutninger. I hver enkelt sak må målene vurderes og balanseres mot hverandre og mot andre samfunnshensyn, for å sikre en helhetlig og bærekraftig utvikling i flere dimensjoner. Under hvert fylkesmål er det flere hovedmål:

I planarbeidet til regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet, skal det etableres ambisjoner, mål og tiltak som støtter opp under hovedmålene i Vestfoldplanen om å fremme bærekraftig verdiskaping, øke energiforsyningen og løse fylkets klimautfordringer.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA 2019, under revisjon)

Vestfolds felles langsiktige og helhetlige plan for arealbruk, som gir retning og rammer for utbygging i fylket frem til 2040. Planen har til hensikt å skape regionalt samarbeid mellom kommunene, slik at felles bo-, markeds- og serviceområdet i Vestfold styrkes, i samspill med andre regioner på Østlandet. Det legges vekt bærekraftig og forutsigbar samfunnsutvikling og arealforvaltning. Dette innebærer at planen skal legge til rette for vekst og utvikling, samtidig som viktige jordbruks- natur- og kulturverdier ivaretas. RPBA skal revideres de kommende årene, i tråd med Vestfoldplanen.

En viktig del av arbeidet med å revidere næringskapittelet i RPBA, blir å vurdere temaet opp mot Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet (RPAK). RPAK skal undersøke mulighetene for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser *innen areal- og kraftkrevende virksomheter* og *potensialet for ny fornybar energiproduksjon* i Vestfold, samtidig som hensyn til miljø, natur og klima ivaretas. RPBA skal på sin side bidra til *økt attraktivitet for næringslivet generelt*, og flere arbeidsplasser i virksomheter som ikke begrenses av svak krafttilgang og areal knapphet. RPBA skal ivareta en generell næringsutviklingspolitikk på arealområdet, og skal bidra til å øke regionens attraktivitet i stor bredde.

Samlet vil de to planene bidra til ønsket næringsutvikling for fylket som helhet. Selv om planene er tematisk adskilt, vil hver av planene ha innvirkning på den andre, eksempelvis knyttet til kunnskap eller eventuelle føringer for arealbruk. Både kunnskap og innhold vil brukes vekselvis mellom planene der det er fornuftig, og det vil vurderes å samkjøre prosessene med eksempelvis en felles tematisk arbeidsgruppe for temaet 'næring'. En viktig del av planprosessen vil være å avklare avgrensningen av tematikk og innhold i de to planene.

Regional strategi for forskning, innovasjon og næring (2022-2030)

Strategiens målsetting er å bidra til sunn vekst gjennom grønn omstilling, styrket samarbeid, økt verdiskaping, ressurseffektivitet og økt inkludering i arbeidslivet. Dette skal oppnås ved å blant annet gjøre Vestfold attraktivt for kapital og kompetanse, bidra til forskningsdrevet innovasjon, sikre infrastruktur for energi og transport og arbeide for en mer sirkulær økonomi.

Regional plan for klima og energi (2016-2020, under revisjon): Skal bidra til oppnåelse av nasjonale og regionale mål for klima og energi. Dette inkluderer å sørge for en samordnet innsats mellom fylkeskommunen, kommunene og næringslivet, slik at alle drar i samme retning. Sentrale temaer inkluderer blant annet klimatilpasning innenfor alle sektorer, fornybare energikilder, energieffektivisering og klimatilpasning. Planen fra 2016 er i dag relativt utdatert og er derfor under revisjon, som gjennomføres parallelt med planarbeidet til RPAK. Disse to planene vil også ha innvirkning på hverandre, siden både grønn omstilling og tilgang på fornybar energi er forutsetninger for å nå klimamålene og formålet til RPAK.

2.4. Kommunale føringer

I henhold til plan- og bygningsloven, har kommunene både rett og plikt til å medvirke i arbeidet med regionale planer. Vestfold fylkeskommune har ønske om tett samarbeid med kommunene i fylket i utforming av denne planen. Kommunale føringer for planarbeidet inkluderer kommuneplaner og andre relevante strategier og arbeider som kommunene har utformet. Til denne planen er kanskje særlig kommuneplanens samfunns- og arealdel, samt planer og strategier for næring, klima og energi relevante.

3. Planens innhold og kunnskapsbehov

Som nevnt i avsnitt 1.4, er Vestfold i dag et fylke med et variert næringsliv, som ikke er spesielt preget av areal- og kraftkrevende virksomhet, sammenlignet med andre fylker. Samtidig er dette relativt ny type næringsvirksomhet, som det er noe begrenset kunnskap om i offentlig forvaltning. Det har heller ikke tidligere vært jobbet systematisk med å se arealbruk og kraftsystemet i sammenheng, spesielt i Vestfold. Derfor vil en stor andel av planarbeidet være nybrottsarbeid. Planarbeidet vil blant annet bestå i å undersøke forutsetninger for slike virksomheter, som tilgang på kraft, areal og kompetanse. Det må også utformes felles kunnskapsgrunnlag, ambisjoner, mål og føringer som posisjonerer fylket til å utnytte verdiskapingspotensialet på en bærekraftig måte.

Gjennom arbeidet med planprogrammet, har fylkeskommunen identifisert følgende sentrale temaer:

- 1. Muligheter for areal- og kraftkrevende virksomhet:** Med bakgrunn i fylkets svake utvikling i verdiskaping og den raske klima- og energiomstillingen som skjer i verden, haster det med å utvikle ny og fremtidsrettet næring og grønn industri. Felles for slike virksomheter er at de ofte har behov for store mengder kraft og areal. Det må særlig satses på virksomheter som har stort markedspotensial, høy verdiskaping og som kan skape mange arbeidsplasser. Både nasjonalt og internasjonalt, er det sterk

konkurransen om å tiltrekke seg slike virksomheter. I Vestfold må vi derfor utforske forutsetningene, sette noen tydelige mål, ambisjoner og posisjonere fylket. I dette arbeidet blir det sentralt å innhente kunnskap om følgende tema:

- Hva er potensialet for verdiskaping og sysselsetting og hvilke forutsetninger har Vestfold for ulike typer areal- og kraftkrevende virksomhet?
- Hvilke typer lokasjoner foretrekker ulike typer areal- og kraftkrevende virksomhet?
- Hvordan kan vi jobbe for å utvikle Vestfolds konkurransefortrinn og infrastruktur for areal- og kraftkrevende virksomheter?
- Hvordan tiltrekker vi oss de ønskelige aktørene?

2. Produksjon av fornybar energi: Vestfold er i dag et fylke med lav kraftproduksjon.

Potensialet for å etablere ny solenergi regnes imidlertid som stort, ettersom mange aktører planlegger bakkemonterte solkraftverk i fylket. Potensialet for solenergi på tak regnes også som stort, både i private husholdninger og på nærings- og industribygg. Vestfold har også allerede et nettverk og en sirkulær verdikjede for produksjon av biogass, som kan videreutvikles og utnyttes til flere formål. Med bakgrunn i den krevende energisituasjonen beskrevet i innledningen, er det et stort behov for å etablere ny fornybar energiproduksjon. Dette må til for å sikre evne til vekst og omstilling av eksisterende industri og næringsliv, samt for å tilrettelegge for nye virksomheter. Lokal energiproduksjon er også viktig i et beredskapsperspektiv. Det må samarbeides for å undersøke forutsetningene, potensialet og finne frem til felles føringer som legger til rette for økt fornybar kraftproduksjon innenfor bærekraftige rammer. For å få til dette trenger vi kunnskap om følgende tema:

- Hvilke fornybare energikilder har potensiale i Vestfold?
- Hvor stort er potensialet for ulike typer fornybar energiproduksjon?
- Hvor stort er potensialet for egenproduksjon av fornybar energi, f. eks på tak eller arealer knyttet til næringsområder?
- Hvordan kan biogassproduksjonen i Vestfold videreutvikles og utnyttes til nye virksomheter?
- Hvilke insentiver, hindringer og føringer finnes allerede?
- Hvordan kan vi jobbe for å utvikle mer fornybar energiproduksjon i fylket?

3. Krafttilgang og effektiv utnyttelse av energi: Tilgang på kraft er en avgjørende forutsetning for areal- og kraftkrevende virksomheter. Tilgangen bestemmes av kapasiteten i kraftnettet og lokalisering av transformatorstasjoner. Utbedring av strømmettet bestemmes hovedsakelig ut fra innmeldt behov og planlegges i dag ikke samordnet med utvikling av industri- og næringsarealer. Høsten 2023 meldte det lokale nettselskapet at all tilgjengelig og planlagt kapasitet i kraftnettet i Vestfold er reservert frem til 2035. Selv om situasjonen er noe bedret i 2024, er innmeldt behov langt større enn kapasiteten i årene fremover. Derfor blir det avgjørende å se tilgangen på kraft- og areal i sammenheng. For å gjøre dette, trenger vi kunnskap om:

- Hvor er det tilgang på kraft i dag og i fremtiden?

- Hvor er det eventuelt behov for høyere kapasitet?
- Hvordan kan energien utnyttes på en effektiv måte?
- Finnes det alternative energikilder som er tilgjengelig?

4. Gode lokaliseringmuligheter: Areal- og kraftkrevende virksomheter har behov for store arealer og mye kraft på ett og samme sted. I tillegg vil det være behov for arbeidskraft med rett kompetanse og tilgang på infrastruktur som vei, bane, kollektivtransport og nærhet til havn og/eller flyplass. Det samlede arealbehovet for eksisterende og ny næring vil kunne bli stort. I Vestfold, som er et lite fylke, er det allerede press på arealene og uberørte arealer er truet av nedbygging. Det bør være et mål om å bygge ned minst mulig. Derfor vil en sentral del av planarbeidet bestå i å finne attraktive lokaliseringer for denne typen virksomhet, og helst i allerede utbygde områder. Eksempelvis industri- og næringsområder som kan transformeres. Det vil også være viktig å identifisere egnede områder for virksomheter som er kraft- men ikke arealkrevende. For å finne egnede lokaliseringer, trenger vi kunnskap om følgende:

- Hvilke eksisterende lokasjoner er attraktive, regulerte og har tilgang på infrastruktur, kraft, areal og kompetanse til areal- og kraftkrevende virksomheter?
- Er det behov for nye arealer?
- Hvor finnes det nye potensielle områder som er attraktive, egnet og fornuftige å bruke til areal- og kraftkrevende virksomheter? Dette må utredes og drøftes i samarbeid med kommunene, som er planmyndighet.
- Hvilke lokasjoner er egnet for fornybar energiproduksjon og har nettkapasitet til å ta imot kraften? Det bør først og fremst tas utgangspunkt i allerede nedbygde arealer, for å minimere negative samfunnsmessige konsekvenser.

5. Tilgang på kompetanse: Tilgang på riktig kompetanse er også en sentral forutsetning for utvikling og etablering av areal- og kraftkrevende virksomheter. Kompetansebehovet til nye areal- og kraftkrevende virksomheter er sammensatt, men de fleste har behov for yrkesfaglig, teknisk og ingeniørkompetanse. God tilgang på denne typen kompetanse vil derfor være et konkurransefortrinn i kampen om å tiltrekke seg slike virksomheter. Derfor må både behov og tilbud på rett kompetanse kartlegges, for å finne ut hvordan vi kan bidra til å sikre tilgang. Siden regionen har lite erfaring med utvikling av denne typen næring, må de antas at det tar tid å både kartlegge og bygge opp kompetansen for å dekke behovet. Som en begynnelse, bør en finne kunnskap om følgende spørsmål:

- Hvilket kompetansebehov har ulike areal- og kraftkrevende virksomheter?
- Er det samsvar mellom utdanningsinstitusjonenes tilbud og kompetansebehovet?
- Er det mangel på tilgang til riktig kompetanse, på kort og lang sikt?
- Hva kan vi gjøre for å bidra til tilgang på rett kompetanse?

6. Klimaomstilling og ivaretagelse av Vestfolds verdifulle landbruks-, natur- og friluftsområder: For at planen skal være relevant og fremtidsrettet, må ambisjoner

om areal- og kraftkrevende virksomhet balanseres med andre viktige samfunns mål. Dette er viktig for å sikre oppnåelse av internasjonale forpliktelser og nasjonale, regionale og lokale mål for natur, klima, friluftsliv, kulturarv og jordvern. Samtidig vil dette sikre konkurransekraft i det europeiske og internasjonale markedet, der krav og forventninger til bærekraft blir stadig høyere. Dette gjelder særlig i EU, som er vårt desidert største marked, og som har svært høye ambisjoner og mål for klima og naturmangfold. Å sikre matjord er også særlig viktig i Vestfold, som har noen av landets beste områder for matproduksjon. Å sikre matproduksjon er stadig viktigere for beredskap, i en verden med mer konflikt, klimaendringer og usikkerhet knyttet til internasjonal handel. I denne planen vil hensynet til klima, natur og jordvern behandles i konteksten til planen. Overordnede vurderinger knyttet til disse temaene vil behandles mer utfyllende i regional plan for klima og energi og i RPBA. For å sikre disse hensynene, trenger vi mer kunnskap om følgende spørsmål:

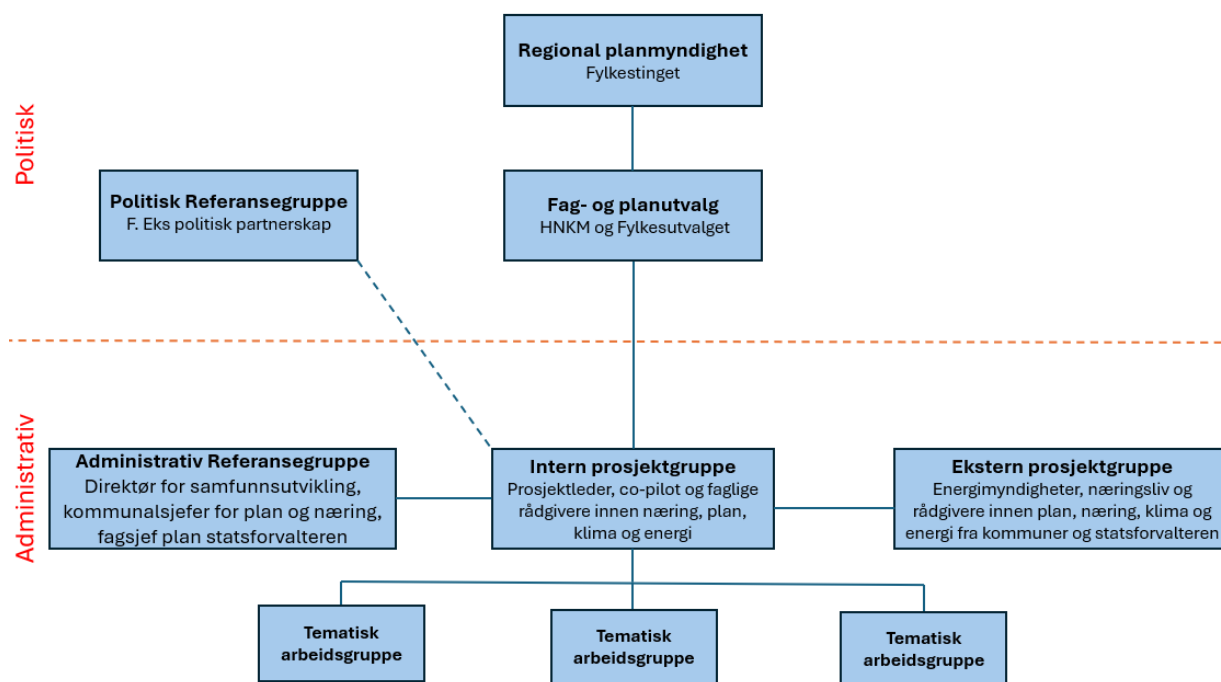
- Hva er arealbehovet og konsekvensene av arealbruk til ulike typer areal- og kraftkrevende virksomhet?
- Hva er arealbehovet og konsekvensene av arealbruk til ulike typer fornybar energiproduksjon?
- Hva kan vi gjøre for å sikre god balanse mellom vekst og vern ved utvikling av areal- og kraftkrevende virksomheter?

De foreslåtte sentrale temaene og spørsmålene knyttet til dem vil trolig endre seg i løpet av planprosessen, i tråd med innspill fra høringspartene og ny kunnskap som dukker opp. Fylkeskommunen ønsker gjerne innspill på sentrale temaer og relevante spørsmål knyttet til dem.

4. Planprosess – Organisering, medvirkning og fremdrift

4.1. Organisering av planarbeidet

Planarbeidet ledes av Vestfold fylkeskommune og foreslås organisert som følgende:

Politisk organisering av planarbeidet

Regional planmyndighet:

Vestfold fylkesting er regional planmyndighet jf. plan- og bygningsloven (pbl) § 3-4 og øverste ansvarlig organ for planarbeidet. Fylkestinget vedtar oppstart av regional plan (jf. pbl § 8-3) og endelig regional plan (jf. pbl § 8-4).

Fag- og planutvalg

Vestfold hovedutvalg for næring, klima og miljø er fagutvalg og fylkesutvalget er planutvalg for regionale planer, og har ansvar for saker som berører fylkeskommunens samfunnsoppdrag og regionale interesser. Hovedutvalget innstiller, og fylkesutvalget vedtar planprogram, høringen av det og å sende regional plan på høring, jf. pbl. § 8-3.

Politisk partnerskap

Fylkestinget vedtok 18.12.24 (sak 167/24) at det skal etableres et politisk partnerskap for samarbeid mellom kommunene i Vestfold og Vestfold fylkeskommune. I samarbeidsavtalen står det beskrevet at formålet med partnerskapet er at: «Fylkeskommunen og de seks kommunene i Vestfold skal samarbeide om regionens utvikling og felles utfordringer». Under partnerskapets oppgaver står det bl.a. beskrevet at partnerskapet kan «[...] samarbeide om regionale planer og strategier og utvikling av en attraktiv bo- og arbeidsregion». Det

beskrives videre at dette ikke innebærer en overføring av vedtaksmyndighet. Det foreslås derfor at Politisk partnerskap Vestfold fungerer som et rådgivende organ for planprosessen. Dette innebærer at prosjektledelsen kan holde partnerskapet orientert om planprosessens fremdrift. Det kan da også være aktuelt å løfte ulike problemstillinger til partnerskapet for diskusjon.

Administrativ organisering av planarbeidet

Intern prosjektgruppe

Skal gjennomføre planprosessen, i tråd med planprogrammet og ligger under sektor for samfunnsutvikling, seksjon for klima og næring. Gruppen består av prosjektleder, co-pilot og faglige rådgivere fra fylkeskommunens administrasjon innen næring, klima, energi, landbruk og plan.

Administrativ referansegruppe

Det foreslås å opprette en ekstern referansegruppe, bestående av direktør for samfunnsutvikling fra fylkeskommunen, kommunalsjefer innen relevante fagområder og relevante fagsjefer hos statsforvalteren. Gruppen skal sikre koordinering og forankring av planarbeidet på ledernivå i fylkeskommunen, kommunene og statsforvalter. Det vurderes om denne planen og regional plan for klima og energi skal ha en felles ekstern referansegruppe.

Ekstern prosjektgruppe

Det foreslås å opprette en ekstern prosjektgruppe som skal følge planprosessen tett og vurdere helheten av det faglige innholdet i planen. Gruppen skal bestå av rådgivere fra fylkeskommunen, kommunene og statsforvalteren, samt representanter fra energimyndighetene og næringslivet. Formålet til den eksterne prosjektgruppen er å sikre en felles forståelse av kunnskapsgrunnlaget og dialog om relevant tematikk og problemstillinger. Gruppen skal samarbeide for å sikre faglig enighet om planforslaget. Det vurderes om denne planen og regional plan for klima og energi skal ha en felles ekstern prosjektgruppe.

Tematiske arbeidsgrupper

Det foreslås å etablere tematiske arbeidsgrupper, som ledes av interne rådgivere fra fylkeskommunen innenfor planens tematiske kunnskapsområder. Gruppene skal være aktive i planfasen og bidra til å utarbeide kunnskapsgrunnlag om spesifikke avgrensede temaer. Eksempelvis knyttet til næring, energi, plan, natur, klima, miljø og jordvern. Behovet for tematiske arbeidsgrupper vil vurderes underveis i planarbeidet, og ses i sammenheng med behovet for kunnskap andre regionale planer. Det vil eksempelvis være aktuelt å invitere inn fagansvarlige eller rådgivere fra kommunene, statsforvalteren, landbruket, næringslivet, natur og miljøvernorganisasjoner.

4.2. Medvirkning

Fylkeskommunen har en plikt og et ønske om å gjøre planprosessen så åpen som mulig, for å gi alle berørte parter en mulighet til å komme med innspill til planarbeidet. Først til planprogrammet i løpet av våren, og deretter til planforslaget høsten 2025. Det overordnede

målet er å legge opp til en prosess som sikrer felles forståelse av kunnskapsgrunnlaget, skaper bredt eierskap og til mobilisering av offentlig og privat sektor, for å gjennomføre planens innhold. Som det kommer frem av forslaget til organisering, legges det opp til bred medvirkning på tvers av forvaltningsnivåer, fra næringslivet og frivillige organisasjoner, både i arbeidet med kunnskapsgrunnlag og i selve utformingen av planen. Det vil legges vekt på å samordne medvirkningen til denne planen og til regional plan for klima og energi, siden planene har noe overlappende tematikk. I avsnittene under beskrives forslag til opplegg for medvirkning nærmere.

Planverksted Vestfold

Vestfold fylkeskommune skal i de kommende årene utarbeide flere regionale planer parallelt. For å fremme bred faglig medvirkning og sikre samordning mellom planprosessene, foreslås det å opprette Planverksted Vestfold. Dette skal være en fast møteplass for medvirkning på tvers av fagområder, forvaltningsnivåer og organisasjoner. Verkstedene vil brukes til utvikling og deling av kunnskap innen relevante temaer, samt legge til rette for innspill til utforming av planer og strategier. I noen tilfeller vil verkstedet ta opp temaer som er felles for flere planer og strategier, eksempelvis næring. Til verkstedene inviteres offentlige og private aktører, som kommuner, statlige organ, organisasjoner fra nærings- og arbeidsliv, frivillige organisasjoner med flere. Hyppighet og innhold i verkstedene vil variere etter behov.

Politisk medvirkning i kommunene og fylkeskommunen

Det legges til rette for at kommunene kan be om særskilte orienteringer i løpet av høringsperiodene i planprosessen. Orienteringene kan bidra til dialog og sikre forståelse og avklaringer i beslutningsfasen. Det foreslås at politisk nivå i kommunene og fylkeskommunen medvirker gjennom politisk partnerskap.

Administrativ medvirkning i kommunene og statsforvalteren

Som vist i forslag til organisering, legges det opp til tett medvirkning fra administrasjonen i kommunene og statsforvalteren, både på leder- og rådgivernivå. Det legges opp til at rådgivere fra kommunene og statsforvalter skal kunne følge planprosessen tett i den eksterne prosjektgruppa og at fag- og kommunalsjefer følger planprosessen gjennom den administrative referansegruppa. Partene inviteres også til å medvirke gjennom Planverksted Vestfold og tematiske arbeidsgrupper ved behov.

Grupper som krever spesiell tilrettelegging

For å oppfylle kravet om aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, jf. plan- og bygningsloven (pbl) § 5-1, vil de fylkeskommunale rådene for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom involveres gjennom hele prosessen. Disse rådene er rådgivende organer for fylkeskommunen og har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom, jf. Forskrift om medvirkningsordninger. Det legges opp til orientering og dialog med rådene gjennom de ulike fasene i planprosessen for å sikre at rådene kan gi relevante og godt forankrede innspill. Ungdomsrådet vil være en sentral kanal for å sikre medvirkning fra ungdom. Gjennom orienteringer og dialog vil ungdomsrådet få nødvendig innsikt i hva regional plan for areal- og

kraftkrevende virksomhet er, og hvordan de kan bidra i prosessen. I tillegg vil de fylkeskommunale rådene få mulighet til å medvirke på Planverksted Vestfold.

Eksterne parter

Statlige aktører, næringsliv, interesseorganisasjoner og frivillighet på regionalt nivå inviteres til å medvirke i Planverksted Vestfold og tematiske arbeidsgrupper. Eksterne parter vil også inviteres inn i den eksterne prosjektgruppa ved behov og relevans.

4.3. Fremdrift

Planarbeidet vil gjennomføres i tre faser:

1. Oppstart, utarbeidelse og vedtak av planprogram
2. Utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag og planforslag
3. Planforslag på høring, revidering av planforslag og endelig vedtak av plan

Det legges opp til rask fremgang i planarbeidet, med mål om å få vedtatt regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet sommeren 2026. Fremdriften skal samkjøres med revideringen av RPBA og regional plan for klima og energi, for å sikre samsvar mellom planene og felles medvirkning. Tabellen under viser forslag til fremdriftsplan:

Oppgaver	År/mnd.	2025												2026											
		1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12		
1. Planprogram																									
Adm. arbeid																									
Skrivefrist																									
Vedtak om høring																									
Høringsperiode																									
Skrivefrist																									
Vedtak																									
2. Planarbeid																									
Kunnskapsgrunnlag																									
Regionalt planverksted																									
Lage handlingsprogram																									
3. Høring																									
Skrivefrist																									
Vedtak om høring																									
Høringsperiode																									
Revidere plan (etter innspill)																									
Skrivefrist																									
Endelig vedtak																									

Fylkeskommunen er bevisst på at det legges opp til en ambisiøs fremgang i planarbeidet og ber derfor om innspill på forslaget til fremdriftsplan.

5. Planens konsekvenser

Ifølge plan- og bygningsloven skal regionale planer som inneholder retningslinjer eller rammer for fremtidig utbygging inneholde en konsekvensutredning, som er en særskilt vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn. Utredningen skal være tilpasset plannivået og være relevant for de beslutningene som planen legger opp til. For de fleste regionale planer innebærer dette at vurderingene bør være på et overordnet nivå. Denne planen skal i utgangspunktet være overordnet og ligge innenfor rammene i statlige planretningslinjer, og vil derfor trolig ikke utløse krav etter forskrift om konsekvensutredning (FOR 2009-06-26).